

OBOWIĄZKI RODZIELSKIE

Wraz z powstaniem więzi rodzicielstwa – macierzyństwa i ojcostwa pomiędzy rodzicami a dzieckiem, zaczynają oni podlegać pod przepisy Kodeksu regulujące ich prawidłowe stosunki. I tak zawiera on w sobie nakaz wzajemnego szacunku i wsparcia między nimi. Może ono przybierać różne formy, stanowić wsparcie finansowe, ale również emocjonalne i natury osobistej. Nie ma znaczenia tutaj, czy dziecko jest pełnoletnie, czy nie oraz czy jego rodzice pozostają ze sobą w związku małżeńskim. Obowiązek wsparcia i szacunku obowiązuje przez całe życie, też niezależnie od tego, czy rodzicom przysługuje władza rodzicielska. Ustawa nie wprowadza jednak tutaj żadnej sankcji przymusu. Na dziecko też nałożone są pewne zobowiązania. Jeśli pracuje i uzyskuje z tego tytułu dochody, powinno część nich przeznaczać na pokrycie kosztów utrzymania rodziny. Natomiast jeśli rodzice utrzymują dziecko, które z nimi zamieszkuje, dziecko to ma obowiązek pomagać im w gospodarstwie domowym.

Wcześniej wspomnieliśmy kwestię nazwiska dziecka. W przypadku dziecka pozamałżeńskiego decyduje oświadczenie rodziców. Dziecko urodzone w związku małżeńskim otrzymuje nazwisko, które noszą jego rodzice, a jeśli noszą oni inne nazwiska to tutaj również decyduje ich oświadczenie, jeżeli je złożą. Jeżeli nie, dziecko otrzymuje nazwisko powstałe w wyniku połączenia nazwiska matki i nazwiska ojca. Połączone nazwisko nie może składać się z więcej niż dwóch członów. Jeśli natomiast nazwiska rodziców również są dwuczłonowe, to nazwisko dziecka tworzy się z pierwszych członów nazwisk rodziców. Przykład: matka – Alicja Kowalska – Nowak, ojciec – Adam Kowal – Kwaśniewski, dziecko – Jan Kowalski – Kowal.

Pamiętać trzeba, że nadając nazwisko pierwszemu dziecku, warunkujemy postać nazwiska, jakie będą nosić kolejne dzieci z naszego związku, bowiem dzieci pochodzące od tych samych rodziców noszą takie samo nazwisko.

Rodzicom, aż do osiągnięcia przez dziecko pełnoletniości przysługuje wobec niego władza rodzicielska. W jej ramach rodzice sprawują nad dzieckiem pieczęć oraz zarządzają jego majątkiem oraz zajmują się jego wychowaniem, uzyskując przy tym rodzicielski spokój, którego potrzebuje każdy człowiek o zdrowej psychice. Mają jednak obowiązek do poszanowania praw dziecka oraz jego godności. Przykładem sprawowania pieczy nad dzieckiem jest na początku – nadanie mu imienia w urzędzie stanu cywilnego. Wybierając imię dla dziecka trzeba mieć na uwadze, że nie może to być imię, które stanowi zdrobnienie, jest ośmieszające, nieprzyzwoite lub nie wskazuje na płeć dziecka i w powszechnym znaczeniu nie jest przypisane do żadnej płci. Można bowiem nadać dziecku imię nie wskazujące na płeć, ale tylko jeśli w powszechnym znaczeniu wskazuje na daną płeć, np. Sam. Nie ma też przeciwwskazań, aby nadać dziecku zagraniczne imię, nawet gdy żaden z rodziców nie ma takiego pochodzenia. Jeśli mimo tego zdecydujemy się na takie imię, urzędnik nam odmówi i sam, z urzędu, nada dziecku imię w ramach decyzji administracyjnej.

Dziecko powinno być rodzicom posłuszne oraz wysłuchiwać ich zaleceń i opinii w sprawach, w których może podejmować decyzje samodzielnie. Działa to w dwie strony, ponieważ także oni, podejmując decyzje mające duży wpływ na jego kwestie majątkowe, czy osobiste powinny go wysłuchać i wziąć pod uwagę jego zdanie, jeśli odpowiada temu jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i dojrzałości.

Władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, ale ze względu na dobro dziecka sąd może zawiesić, ograniczyć albo pozbawić władzy rodzicielskiej obojga lub jednego z rodziców dziecka. Jeśli sąd pozbawi jej jednego z rodziców, nadal będzie ona przysługiwała drugiemu z nich. Tak samo dzieje się jeśli jeden z rodziców umrze. Natomiast w przypadku pozbawienie władzy rodzicielskiej obojga rodziców, sąd ustanawia dla dziecka opiekę. Robi tak również, jeśli rodzice dziecka są nieznani. Osobom wykonującym władzę rodzicielską zabronione jest stosowanie kar cielesnych wobec dzieci, tak samo jak sprawującym nad nim pieczę lub opiekę. Zastosowanie jednak kary cielesnej na dziecku może skutkować interwencją sądu, a w konsekwencji pozbawieniem władzy rodzicielskiej. Dla dobra dziecka może się to nawet skończyć ograniczeniem kontaktów dziecka z rodzicami lub nawet ich zakazem.

Kwestię kar cielesnych porusza również obowiązująca ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Tytułową przemoc określa ona jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne osób dotkniętych przemocą.” Jednym z mechanizmów obronnych jest prawo pracownika socjalnego do odebrania dziecka rodzinie w razie wystąpienia zagrożenia jego zdrowia i życia. Ponadto rodzice będą ponosić odpowiedzialność również za naruszenie dóbr osobistych dziecka. Do kar cielesnych zadawanych dziecku, tak samo znajdzie zastosowanie Kodeks Karny i zakwalifikuje takie zachowanie jako popełnienie przestępstwa fizycznego lub psychicznego znęcania się nad osobą najbliższą.

Istotnym aspektem wykonywania władzy rodzicielskiej jest ustalenie miejsca zamieszkania i pobytu dziecka. Miejscem zamieszkania jest co do zasady, miejsce zamieszkania rodziców dziecka. Wyjątki od tego następują wyłącznie:

- 1) „gdy władza rodzicielska przysługuje tylko matce lub ojcu (albo gdy jednemu z nich zostało powierzone jej wykonywanie) – miejscem zamieszkania dziecka jest miejsce zamieszkania matki lub ojca;
- 2) gdy rodzice, którym na równi przysługuje władza rodzicielska, mają osobne miejsca zamieszkania – miejscem zamieszkania dziecka jest miejsce zamieszkania tego z rodziców, u którego dziecko przebywa;
- 3) gdy dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców – miejsce jego zamieszkania określa sąd opiekuńczy.”

Warto jest zatrzymać się również przy kwestii wyjazdu małoletniego dziecka za granicę. Ze względu bowiem na ryzyko wyjazdu dziecka za granicę i niekiedy poważne tego konsekwencje, aby uzyskać dla niego dokument paszportowy, wniosek o to musi być złożony przez obojga rodziców. Jeśli wniosek składa jeden z nich, wymagane jest wyrażenie na to zgody przez drugiego z nich (tak samo jeśli dziecko zamiast rodziców pozostaje pod opieką opiekunów). Zgoda musi być pisemna z poświadczonym za zgodność podpisem przez organ paszportowy lub notariusza. Zgoda rodzica jest wymagana, nawet jeśli nie powierzono mu władzy rodzicielskiej nad dzieckiem.

Władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, ale nie w takim sensie, że każdą decyzję wobec dziecka muszą podejmować wspólnie. Bowiem każdemu z nich przysługuje pełnia władzy rodzicielskiej i każdy z nich ma prawo do samodzielnego podejmowania czynności dotyczących osoby i majątku dziecka. Nie dotyczy to jednak spraw dla dziecka istotnych. W odniesieniu do nich, rodzice muszą podejmować decyzje wspólnie. Przykładem takich spraw będzie np. kwestia leczenia dziecka, wyboru szkoły, czy wspomnianego już wcześniej wyjazdu za granicę. W przypadku braku porozumienia rodziców w tym temacie, decyzję podejmuje sąd opiekuńczy.

Jednak orzeczenie takiego sądu zastępuje tylko decyzję rodziców w danej sprawie. Jeśli po wydaniu orzeczenia, podejmą oni w końcu wspólną, zgodną decyzję, może ona zastąpić tą, którą wydał sąd.

Rodzic reprezentuje dziecko, jest jego przedstawicielem ustawowym. Oznacza to, że czynność dokonana przez rodziców w imieniu dziecka pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla dziecka. Rodzic dokonuje w jego imieniu czynności prawnych, czynności przed sądami i innymi organami. Nie może jednak tego robić w sytuacji, w której stroną przeciwną w sprawie jest drugi z rodziców. Należy pamiętać, że reprezentacja dziecka inaczej przedstawia się w zależności od jego wieku. Dziecko, które nie ukończyło 13 lat, nie ma zdolności do czynności prawnych i jeśli jest ono uczestnikiem jakichś czynności prawnych, to dokonywane one mogą być wyłącznie przez rodziców w jego imieniu. Może jedynie zawierać umowy należące do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego (np. umowa kupna-sprzedaży gumy balonowej w osiedlowym sklepiku). Po ukończeniu lat 13 dziecko może samo dokonywać czynności, ale wymagane jest ich potwierdzenie przez jednego z jego rodziców. Bez takiej zgody dziecko może jedynie nawiązać stosunek pracy, rozporządzać swoim zarobkiem, dokonać czynności prawnej względem przedmiotu oddanego mu przez rodzica do swobodnego użytku (np. podarowanie innemu dziecku swojej zabawki), dokonać czynności prawnej, przez którą nie zaciąga zobowiązania ani nie rozporządza swoim prawem, np. przyjmując darowiznę nieobciążającą. I tak do lat 18.

Kwestia rodzicielstwa nie jest więc sprawą tak prostą i nieskomplikowaną jakby się to mogło wydawać. Natomiast wystarczy zwrócić uwagę na parę kluczowych kwestii, aby nie narazić siebie, ani dziecka na niepotrzebne postępowania sądowe. Pamiętajmy, że będąc matką lub ojcem, ciężą na nas obowiązki, których musimy wobec dzieci dotrzymać, mając na uwadze jego dobro i prawidłowy rozwój.

Podstawa prawna:

- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359)
- ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks Cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1390 ze zm.)

Zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej CIVIS SUM, finansowane ze środków przekazanych przez Miasto Zielona Góra na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pn. „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i dwóch punktów nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz realizacja zadań z zakresu edukacji prawnej na terenie miasta Zielona Góra w 2022 r.”